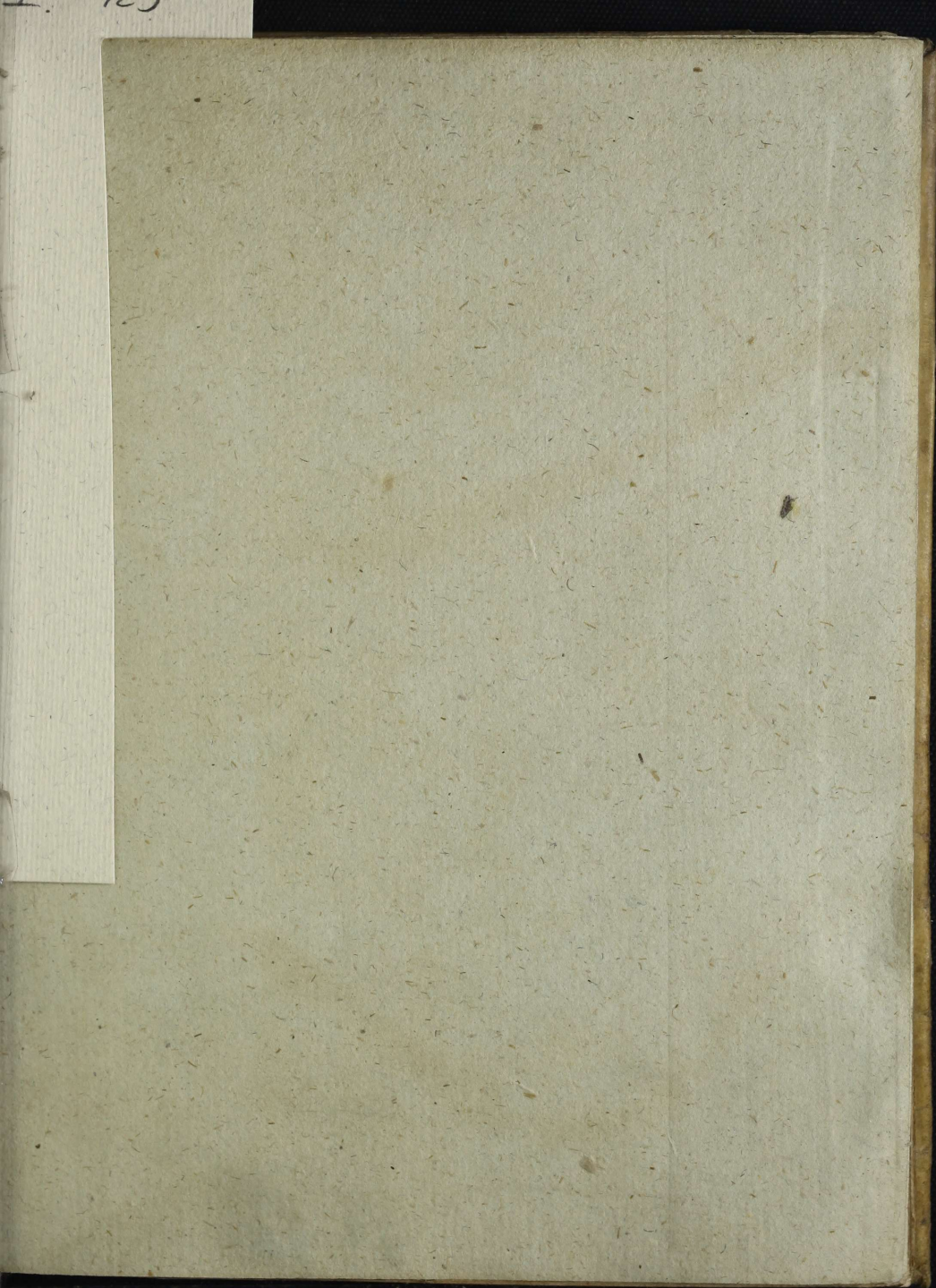

I. 425

BM. 425

Pofonban lôt

PRÆDIKATIO,

PAZMANY PETER

ALTAL:

Azon az napon, mellyen amaz tündér
módra változandó alhatatlanfágnak
tüköre, Thordai Iános Barát, harmad-
szor ki öltözött az csuklyából: Pün-
kösd után XII. Vasárnap: Kis aszony
havának 22. napján, M. DC. X. esz-
tendőben.

EGY KERESZTYEN HAL-
gatótúl az eleven nyelv után, írásban
foglaltatot, és az hívek eppületire szem-
eleiben ki bocsáttatot.

Musiponiba Nyomtatott,
ANNO M. DC. X.

Galat.i.verf.8.

Ha szinte mi, az vagy az
mennyei Angyal hirdetne
néktek valamit az kívül az
mit hirdettünk ti néktek,
Atok legyen.

MIdőn Iácob Patriárcha fiához Ió-
sethez, az ő tölle vót enny sok jó tétémé-
nyekért, Atyai indulattját meg akarná mu- *Genes. 48.*
tatny: nem elegendvén azzál, hogy annak fiait

az igíret földének örökül való birására magának fiaivá
fogadta volna; megis akará azokat áldany. És mikor Ió-
sef, Manassés, úgy mint údóvel öregbet, az Attyának jobb
keze felől, Effraimot pedig bal felől helyhez tette volna:
Iacob, noha az vénseg miat szemei homályoskodván,
nem lathatna, kerefztül veté az kezeit, és az jobb kezét az
kisszebbiknek fejére tővé; az bal kezét pedig, az öregbik
fejére. Midőn Iósef látta volna, hogy az Attya hátra hagy-
ván az kit ő jóbnak ítél vala, méltóbnak alít vala; meg ha-
borodván, inté az Attyát, hogy jobb kezét az elsőszülöttre
vetné: és egyszer mind meg fogván jobb kezét, igyekezék
az Manassés fejére azt vinny, mondván; hogy az volna az
első szülőt, és az másiknál fellyeb kellene böcsü lleny. De
Iacob az Isteni titkokat jól értven, monda: *Scio, fili mi, scio;*
sed frater ejus minor, major erit illo. Iól tudó, ugymód, édes fiá,
jól tudom; de az őcse, az ki kissé, nagyobb lesz ő nallánál.

Hasonló dolog történék Isainnis. Mert midőn az
Isten, Saul meg vetése után, el küldötte volna Samuel
Profetat Bethlehembe, hogy az Isai fiainak eggykét *1. Reg. 16.*
Királlyá szentelné; Isai ítélvén azt, hogy az elsőszülöttet
kellene választany, az ki magassággal, és egész testének
ékes termetivel az többit fellyül múllyá vala, az Profeta
eleiben vivé. Az Vr Isten pedig Samuelnek monda: *Ne*
respicias vultum ejus, quoniam abjeci eum. Ne nézd, ugymond,
az ő arcúlattját, se fel huzalkodot súgarágát, mert el

vetettem őtet. Es minek utánna mind az két fiait olyan rendel, az mint az ő ítéleti szerént méltóságosbaknak láttatnak vala, elő hordotta volna, és azokat Samuel megvetette volna; el végtére tudakozék, hogy ha volna még valaki hátra fiai között? Ifai felele; hogy volna még egy gyermek, az ki juhokat őriz. Mint ha azt mondaná, hogy azt ő ingyen nemis számlállyá azok között, az kiknek Király méltóságra való választások felől kellene gondolkodny. De őh Isten bölcsesége gazdagságának feneketlen volta! őh Isten ítéletinek nagy mélyége! Megvetetének, az kik emberi ítélet szerént illendőnek láczának vala.

Luc. 18. Vgyan ezen dologot adgya előnkben ez máj Evangeliomi historiának folyásais. Mert hogy ha látta volna valaki az Fariséust, és az Publicánust az templomban; hogy ha valaki mindeniknek beszédit hallotta volna: ki nem böcsfűllötte volna fellyeb az Fariséust az Publicánusnal, mikor egy felől az magát bűnössé hagyó Publicánust hallaná; más felől pedig, az Fariséustul semmit nem hallana, az mit emberi ítélet meg fedhetne? Mert az Isten ayandékit magában meg esmérny, azokért Istennek halákat adny, és hogy azokban az vétkekben nem engettetet esny, az mellyekben egyebek hevernek; dicfiretre és követésre méltó. Es holot senki ne esék oly bűnben, az melyben másis nem esnék, ha az Vr Istennek hatalmas kezeivel nem tartatnék; szinte ugy halákat kell Istennek adnunk azokért az bűnökért, az mellyeket nem cselekedtünk, mint ha azoknak bocánatnyát nyertük volna. Es mindazáltal, őh Isteni ítéleteknek meg vizsgálhatatlan magassága! Miért hogy az Isten szemei, az szíunek belső részeiben, és titkos reytékibenis el hatván, jól láttyák vala, hogy miképpen az kiűül
szép

szép piros alma, gyakran belől az férgektől meg vesztet-
gettetet: azonképpen az Fariséusnak szíve, az titkos ke-
vélységnek, mint egy szű féregnek mardosási miat meg
vesztet vala, az ő titkos ítéleti szerént, meg förtőztetet-
nek mondgya, és meg veti őtet.

Ez az Isten ítéletinek csudálatos fontya (melyben,
gyakorta, mint régen Bóldisár Király, hejánosoknak ta- *Daniel. 3.*
láttatnak azok, az kik főeknek ítíltetnek vala) nem csak *vers. 27.*
gyakorlya, de megis háboríttya, sőt meg botrankosztat-
tya, és el eyti az kisdedeket, az erőtlenekeket; midőn lát-
tyák azokat, az kik régi Isteni szolgálatban való foglala-
tossággal, mint egy drága marhával terhes hajókat, az
rev-partnál el merülly, nagy vétkekben, sőt néha még
eretnekségbennis esny.

Mivelhogy azért hasznos, sőt ugyan szükségeseis,
hogy mikor azokban, az kiket Isten félő embereknek, jó
lelki Pásztoroknak ítíltünk, botrankosztató fessletsege-
ket, temérdek eseteket, kétségben eytő hittől szakadáso-
kat látunk; meg ne útkózzunk, meg ne tantorodgyunk,
hanyattá ne esünk: hanem az Istennek titkos ítéletinek
rendelésén szugolódás nélkül, csendes sz lelki isméréssel
meg nyugodgyunk: Annakokáért, énis az Evangeliom-
nak több részeinek magyarázattyát mászorra hagyván;
két dolognak ki feytegetésére határozom az mái tanúsá-
gunkat.

Először, az derék szent Írásból meg mutatom, mint
kellyen magát viselni az Keresztyén embernek, mikor
hanyat homlok esését, és az igazságtól el szakadását lát-
tya azoknak, kiket nagyra böcsyüllött, és job végre mel-
tókna alított.

Másodszor, rövideden meg mondom, minémű hasz-
not, és eppületet kellyen venni az igaz embernek, az

lelki tanítók, és pásztorok esetiből. Ezeket, az menyére az údó szenvedi, meg magyarázván, végét vetem az mai tanuságunknak.

Gal. 3. v. 1.

Es 33.

1. Titum 1.

v. 19.

Tertull. de

Prescrip.

cap. 3.

Matth. 18.

vers. 7.

1. Corinth.

11. v. 19.

Sok és nagy botrankozások voltak régen az Ecclesiának első virágában, mikor, vagy az kemény üldözésnek félelme; vagy az ördögnek álnak csalárdlága miatt; az kik lélek szerént kezdették vala, test szerént végeztetnek vala; és az kik jól futnak vala, vissza tértenek, és hitek dolgában hajójokat el rontottak: s' így az ő romlásokkal, annyval többeket rántottak utánuk az veszedelemre, mőtül az szentségnek és tudománynak nagyobb ítéletivel tündöklöttek annak előtte. Mellyet Tertullianus ilyen szókkal bizonyít: *Solent quidem isti miriones, etiam de quibusdam personis ab haeresi captis, adificari in ruinam. Quare illa, vel ille, fidelissimi, prudentissimi, & visitatissimi in Ecclesia, in illam partem transferunt?* Szóltak ugyan (ugymond) ez ilyen bámulólan almélködők, némely eretnekségben eset személyekből is, eppölly romlásokra. Ez, avagy amaz, kik fölötte hívek, eszefések, és nevezetesek voltak az Ecclesiában, miért szakadtak ahoz az párthoz? Annak okaért, nem csak Tertullianus, de Vincentius Lirinensis, ez előt ezer két száz esztendővel, sokat munkálkodtak abban, hogy ez botrankozás ellen az híveket erősítsék. Kivaltképpen pedig azt bizonyították erős okokkal, hogy semmit nem kell azon csyudálgozny, ha efféle botrankozások láttatnak az Ecclesiában. mert az, ugy annyéra nem kissebbíti az hitnek igaz voltát, hogy inkább külömben igaz sem lehet az Keresztény valás, hanem ha abban az nagy embereknek ez ilyen el hasonlások következik. Mert mind az Apostol, s' mind ő maga CHRISTVS Vrunk, gyakorta megmondották, hogy: Kell lenny az eretnekségeknek: Szükséges,

seges, hogy következzenek az botrankozások. Főképp
pen pedig hogy az utolsó üdőkben támadnak olyan ha-
mis Proféták, hogy ha lehetséges volna, még az vá-
lasztottak is meg botrankoznának. Melyre való képezt,
igén helyessen baronállyá be Tertullianus az ő beszédit,
hogy mód nélkül, és magok gondolatlanul botráncoz-
nak meg az emberek abban, hogy az eretnekség sokak-
nak hiteket fel fordíttya, holot CHRIS TV S Vrunkis
megh jövendölte mi nekünk hogy külömben sem lé-
fzen.

Matt. 24.
v. 24.

Miert hogy pedig az szent Lélek látta, hogy főképp
pen az egyigyűek néznek meltsóságokra azoknak, az
kiket szenteknek, az kiket bölcséknek ítélnék és ezek-
nek példaiátúl könnyen el ragadtatnak: Annakokáért,
az fzerént az Oo Testamentomban, mint szinte az Vy-
ban, mind intéseknek, s' mind parancsolatoknak igen-
erős és szép orvosságit adta, mellyekkel arra vinné az
embereket, hogy az ő hiteket ne csátlanák azokhoz, az
kiket ő az ő tecsésekhez választottak volna, ugymint
kik változok es mint az fárból csinált edények romlan-
dok őkis, és az gonoszra haylandok. Mert ugyanis, ha
az Angyalok az égben, ha Adam az paradicsomban, ha
Iudas az CHRIS TV S iskolájában, ha Salomon az böl-
cseségnek belső reyték helyeiben, meg tantorodtak, sőt
ugyan elis estek, fokkal inkább, az kit az mi magunk in-
dulattyából követésre választottuk, akár minémű bölcs,
akár minémű szent légyenis, hogy el eshessek, eszünk-
ben vehettyük.

Hallyátok azért ez dolog felől Isten az Oo Testa-
mentomban mit parancsollyon: *Si surrexerit in medio tui* Deut. 17.
Prophetes, aut qui somnium vidisse se dicat, & prädixerit signum vers. 1.
atq; portentum; Et evenerit quod locutus est, & dixerit tibi:
Eamus,

125
*Eamus, & sequamur Deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis.
Non audies verba Prophetæ illius, aut somniatoris; quia tentat
vos Dominus DEVS vester, ut palàm fiat, utrum diligatis eum
an non, in toto corde, & in tota anima vestra.* Ha, vgymond,
támadand ti kőzterek Profeta, az vagy az ki azt mond-
gya, hogy ő álmod látot, és jővendőt, jel az vagy csuda
felől; és meg tellyesfedendik az mit szóllot; Ha azt mon-
dandgya teneked: Mennyünk el, és kővešünk idegen
Isteneket, az kik felől semmit nem értettél, és szolgál-
lyunk azoknak. Ne engedgy annak az Profeta beszédé-
nek, avagy álom latoénak; mert kísért titeket az ti Vra-
tok Istenek, hogy nyilván legyen, ha szeretiteké őtet
az vagy nem, tellyes szívetekből, és tellyes lelketekből.

*Vide Liri-
cens. cap.
15. contra
profanas
Novit.*

Az holot, mindeneket jól eszünkben kell vennünk.
Mert szól Moyses igen igen bölcs emberről, ki az ő nagy
tudományaért Profetának tartassék, ki az Ecclesiában,
Tanítóul rendeltetett legyen; végre, az kit valami jele-
néből ítéllyenek az emberek tanítany. Es annak fölöt-
te, az ki oly tudományú legyen, hogy ne csak azokat
tudgya az mellyeket az emberek érthernek, de az mel-
lyek az emberi értelmet fellyúl müllyak, és csak az Isten-
nek kiváltképpen való jelentéséből közölternek is az ha-
landó emberekkel; jővendő dolgokatis eléve lásson, és
meg jővendőlyön: Es hogy igaz mondó voltának bi-
zonyfagátis mutathassa, az, az mit meg jővendőt, be tel-
lyesfedniis láttassék. Erről azért, és ilyen nagy emberről
parancsollja az Isten, hogy ha azt adgya tanacsúl, hogy
az őstől vótt hittől el szakadgyunk, és uy vallást, tudo-
mányokat (mellyeket lelki értelmű beszéddel, Vy Iste-
neknek nevez) kővešünk, akár kicsoda, s' akár minémű
legyen, az ki azt adgya tanacsúl, ne engedgyunk besze-
dének, mert az mint meg kísértette Isten az Abraham,
hitt,

hitit, mikor azt parancsolta néki, hogy lakta földét, örökiségét, el hadgya; hogy fiát meg áldozza: az szerént kísért minket, mikoron az, az kit Tanitónak, és az igazságnak oltalmazójának vélünk vala, hertelenféggel ártalmas tévelygésekben esik.

Nem szöllok azrúl, minémű nagy, es mély veszedelmes volt az Arriustúl adatot kísértet, ki az Filozofia-béli *Lirinenf. cap. 6.* bölcselkedésnek szelétül fel fuualkodván, az szent Haromságnak meg foghatatlá titka ellen kezde viaskodny; és el csálván elsőben az Császárt, az után az Császár udvarának minden főfő szín népeit el haytván, meg holdratá; es fok Püspököket, az Egyházi rendnek nagyob részét, mellé csatlá, és mayd az egész Romai birodalmot meg förtözteté. Elég lészén, csak két nagy példait ez ilyen kísérteteknek elő hoznom: Egyket az Görögök-nél; másikat az Deákoknál.

Igen igazán mondotta azt Vincentius Lirinenfis, hogy, noha fokban voltak, kiknek az igaz hittúl való el szakadások nagy kísértetet szerzet az Ecclesiában: mind azáltal, senki lincs, az kit ebben Origenesszel egybe kellyen hasonlítani; az kiben oly jeles, oly kiuaáltképpen, való, és oly csudálatos dologok voltak, hogy akárkijs bizonyos fundamentomnak tartaná azokat, az mellyek Origenesnek teczettenek vala. Mert hogy ha az maga *Enseb. lib. 6. cap. 1.* viselés szerez embernek méltoságot; ennek szorgalmatossága nagy, tisztasága nagy, tűrése, szenvedése nagy volt. Ha nemes nézetből származas, és mély tudomány, tekintetessé tézi az embert; kicsoda volt nemzetesb Origenesnél? Mert oly familiában születet, mely martyromsággal híresé tétet. Mivelhogy az ő Attyá Leonídes, Severus Császár idejében, az Ckristus vallásáért feje vétetve, az martyromságnak diadalmas koronáját

I 125

nyerte. Es noha még akkor Origenes alig volt tizen hat
Niceph. lib. 5. c. 4. élesztendős; mind az által az Isteni szeretetben még ak-
 koris oly buzgó vala, hogy az Attyának az tömlőczben
Euseb. cit. tat. cap. 3. levelet irván, intené őtet az álhatatosságra: *Cave tibi, ne*
propter nos aliud quid cogites. Meg lásd, ugymond, hogy mi
 érettünk valamit mást ne gondoly. Eo pedig az marty-
 romfágnak oly nagy kívánsával gerjedez vala, hogy az
Euseb. cit. cap. 2. veszedelmekre maga kényyén futna; az viadalokra, ön-
 ként ugranék; és hogyha sokaknak hasznára, az Annjá-
 nak szorgalmatossága által, az Istennek gondviseleése őtet
 meg nem tartotta volna, nem mesze vala az martyrom-
 fágtúl. Az Annja annakokáért mikor kérésével semmi-
 képpé tölle meg nem nyerhetné hogy őrizkednek; min-
 den őltözetit el reyté, hogy az házból ki ne mehetne.
Euseb. ibi. cap. 3. Meg öregbedvén annak utánna, az fogfágban lévő már-
 tyrok közzé állot; és mikor az ki mondot törvény után,
 az halálra vitetnének is, biztatta őket, erősitette; mikor
 immár az fegyver alá vettetnének, csókolgatta őket. Ha
 több erkölcsit meg tekinted, Boldog Isten, azok mely szen-
Euseb. c. 3. tek voltak, mely tiszták! Lábabéliuel, ugymond Euse-
 bius, sok élesztendőkig nem élt; sőt bor italtúlt, és egyéb
 hasonlókktúl, az szűkféges eledel kívül, sok élesztendőkig
 el fogta magát, hogy immár ugyan felő vólna, hogy mel-
 lyében meg bontakozván, el ne halna. Es az mint Nicé-
 forus írja, egész étszakákat Isteni dőlgookrúl való elmel-
Niceph. lib. 5. cap. 5. kedésben költ vala. Ha mikor imígyamúgy nyugoda-
 lomra bocfátaná magát; nem ágyra, hanem azon száraz
 földre feküvén, az alommal igen szűkőn él vala. Mindékor
 álhatatossan volt foglalatos az böytölésben, életét még
 ideje fölöttis, fázodalban, és mezitelenfégeben viselvén.
 Es ezzel az ő szent életivel, szántalan lelket gericsztet
 fel az Keresztyén hitnek szeretetire, az kegyefségnek ki-
 vanfa-

vanfágára; és az ő ifjólajából sok márttyrokat, Plutarcusokat, Serenusokat, Heraclideseket, Basilideseket, egyéb szent és bölcs férfiakat adott ki.

De talám ez az ő életének szent vólta, értelemnek, és tudománynak segedelmétül meg fosztatva vólta: Abba *Lirinenf. cap. 23.* semmi nincsen: Sőt oly vala mély elmejének, éles, ékes ereje, hogy mayd mindeneket nagy mészé háta megé hadna; tudományának, és tellyes értelmének oly nagysága, hogy az Istenül az emberekkel közlőt bölcseségben, igen keves; az emberi bölcseségben pedig, ugyan semmi hatra ne maradna, az melynek végére nem menne. és az mint Eusebius mondgya; ez világnak minden részeiből, mind pogány Filosophus bölcsék, 's mind Eretnekek, tolyongva gyóltének ő hozzá, hogy tölle tanulnának. Ekef-sen szollása oly kedves, oly örvendetes, oly édes vólta, hogy az mint Lirinenfis mondotta: *Ex ore ipsius non tam verba, quàm mella fluxisse videantur*: Az ő szajából nem annyéra beszéd, mint méz láttasék foly ny: Es az el hitetése semmi oly nehéz nem vála, melyre rea nem birná az embert; semmi cselekedetre oly munkás, mely az ő beszédére ne lattatnék könnyúnék: Sem senki halandó ember, ő nallánál többet nem írt, azt mondgya Lirinenfis; ugy hogy, minden irását ő néki, nem csak el nem olvashatny, de még csak fel sem találhatny; és az mint Eusebius mődgya: *Lib. 6. cap. 22.* többen vóltak ő körülle hét Iródeákoknál, az kik rendelt údóbeni, egymás után változván, az ő diatálását, beszédét, írták. Es az ki immár az ő szivének indulatit meg birta vala, hogy egyebeknek is ő felölle való hitván gyanakodhatáfok okának eleit venné, és még iffiuságában is rútt gyanuságnak veszedelme nélkül, aszonyember rendetis az Istenes életre tanithatná, ő magát meg mecze 's heréle. *Euseb. lib. 6. cap. 8.*

Ez azért, ilyen nagy ember lévén, veszedelmes kísérteti lón az hiveknek, mikor az ő elmejének, tudományának, maga viseletének csudalásával, ő tölle függenének mindenek; midőn az ő elmejének fölöttébb sokat kedvez, és ő magának eléggé hiszen; midőn kevéste bocsúlli az Keresztyény vallásnak régi együgyűségét; midőn magában el hitte azt, hogy ő mindeneknél többet ért, többet tud; midőn az régieknek tanításokat megutálván, az szent írásnak némely részeit uy móddal magyarázza, azt erdemlé, hogy ő róllais értetnék amaz: *Surrexerit Propheta in medio tui, &c.* Ha támadand Profeta ti köztetek, &c. Es ez példával tanítottak meg az keresztyének, ugymond Lirinenfis, *ita Ecclesie Doctores recipe, ut non cum Doctoribus Ecclesie fidem deserant*: Vgy venny az Ecclesianak Tanítóit, hogy az Tanítókkal az Ecclesia hitit el ne hadgyák. Mert, az mint Tertullianus mondotta; Nem az személyekből kel az hitet meg próbálni, hanem az hitből az személyeket.

De mit szóllyak Tertulianusról? Az kit Eusebius fő tudosnak, dicfiretesnek nevez az hírefek közöt. Az kinél Hieronimus senkirélesb elméiű tudós embernek nem mond. Az kit Sz. Cyprianus Martyr annyra bocsúlt, hogy egy napotis annak olvasása nélkül el nem múlatot, Az ő Notariusának, mikor Tertulianust kéré, ilyen beszédekkel szólván; *Da Magistrum*, Hofza, ugymond, az Mestert. Az kirül, vegtére, fölötte igazán mondotta Lirinenfis, hogy az emberi, és Isteni dolgokban, annál senki tudosb nem volt; ki az Filosofusoknak minden tudományokat, históriáknak, és tanuságoknak minden különbségeket, elmejének neműnemű csuda bőségében be foglalta vala. Ertelelmel pedig oly terheffel volt, hogy oly dolognak meg győzelehez nem fogot, melyben elmejének

Cap. 23.

De Praeser.
cap. 3.

Lib. 2. c. 2.

Epist. ad
Magnum
Oratorē.

Cap. 24.

mejének éleltségével, vagy bé nem rohant, vagy terhével azt ki né nyomta volna, az mire reá nehezedet. Beszédének anny ereje vólt, hogy az kikkel el nem hitethette az véle való eggyezést, kényszerítés képpé magához vonta. Marcjonokat, Appelleseket, Praxeafokat, Hermogeneseket, Gnosticusokat, Sidokat, és Pogányokat, az ő beszédének hatalmas erejével farkokból ki taszíta, élekből ki úte.

De óh nagy kifírtet! Az közönséges és régi hitet, *Lirinenf. cap. 25.* egy aszonyembernek törében kötelezven, el hagyá; kifírteti lón az híveknek; és az ő példájával ilyen tanúságot ada, hogy, Csak az, az igaz, és valóságos keresztyén, az ki semmi embernek, sem meltságot, sem szeretetit, sem elméjét, sem ékelsen szollását, az közönséges Anyaszentegyháznál fellyeb nem böcsülli; de mind ezeket meg utálván, valamit értend hogy közönségesképpen, régen az Anyaszentegyház tartot, el tekélli magában, hogy azt hiszi: valamit pedig vejend eszében, hogy egy valaki, mindenek kívül, vagy minden szentek ellen, ujjat, és hallatlant hoz bé; azt nem az hithez, es Isteni tisztelethez, hanem az kisírtethez tartozónak ért lenny, holt azt szent Páltól meg tanulta légyen, hogy azért kell lenny az eretnekiségeknek, hogy az probaltattak nyilván *1. Corinth. 11. v. 19.* valók legyenek, mely tartófsan ragazkodgyanak az közönséges igazságához. Mert mikor az eretnekiségeknek ujjaga ki buzog, könnyen ki veretik az polyvának könnyűége az Christus szűrüierül: és némellyek legottan el röpülnek; némellyek csak ki veretvén, el vesznij: félnek; meg jóniis rettegnek, szinte mint ha anny merget ittak volna, mely sem meg né áll, sem meg né emészttetherik; és így, meg halny sem kényszerít; de az mellett élny sem hágy. Es mind ezekben az veszedelmekben azért esnek,

Matth. 16

v. 18.

1. Timoth.

3. v. 16.

hogy az ő hiteknek valmacskáját, nem vetik az igazság-
nak amaz meg hajolhatatlan oszlopában, mély az pokol
kapuinak nem tud engedny: hogy az Isten paranczolat-
tyárul meg nē emlekeznek, mellyel parancsoltatik hogy
mint egy kisírteteket el tavosztásuk az Profetákat, ha
vallásoknak, tudományoknak uy csemetéjét kezdik mu-
tatny.

Gal. 1.

*Lirinenf.
cap. 12.*

De nem elegendvén az Isteni bölcselég ez parancso-
lattal, mellyet az Oo testamentomban adot vala; halljuk,
mit mondgyon szent Pál, hogy kellyen cselekedny, mi-
kor az Tanítók az régi hittől el szakadván, magokat elő
vinny akariák. Mikor azért hallotta volna, hogy vala-
mely hamis Profeták mentek volna az Galata béliekhez,
és azokis meg igíztetvén, az Apostoloktól vót mennyei
tudománynak mannajátul meg cőmörlvén, az Ægyptus-
béli pár hagyományban, és foghagyományban zabáloznak;
ilyenképpen ír az Galata bélieknek: *Licet nos, aut Ange-
lus de calo evangelizet vobis, prater quàm quod evangeliza-
mus vobis; anathema sit.* Hogy ha szinte mi, ugymond,
avagy az mennyei Angyal hirdetne néktek valamit, az
kívül, az mit hirdettünk ti néktek; Atok légyen. Vegye-
tek eszetekben minden czikkelyt. Nem azt mondgya; *Li-
cet ego,* Ha szinte én: Hanem; *Licet nos,* Ha szinte mi. Az
az; Ha szinte Péter, András, Iános; ha szinte az Aposto-
loknak egész serege, hirdetneis külömbet attúl, az mi
eleitül fogva hirdettetet; Atok. Eszünkben kell tarta-
nunk ez mondaft; mellyel hogy erősfittethesék az első
hitnek meg tartása, sem magának, sem az több Apostolok-
nak nem kedvez. Még ez kevés, hanem utánna veti: Ha
szinte, ugymond, az égből szállot Angyal hirdetne ti
néktek, &c. Nem vala elég az egyszert tanítatot hitnek
meg őrzéséhez, az emberi állapotnak elő számlalása, ha

az Angyali nagy meztőfagotis bé nem foglalta volna.
 Mintha azt mondaná: Még ha szinte az lenneis, az mi
 nem lehet, ha az egyfzer tanítot hitet, az mennyei An-
 gyal meg változtatny akarandgyais; Atok légyen. Es
 miért hogy mindeneknek, és mindenkor ez örökké meg
 maradandó levél által kiáltya ezt, amaz választásnak
 edénye, az pogányoknak Tanítója, az mennyei titkok-
 nak amaz értője: Annakokáért, énis ti néktek, nagy sza-
 bad szóval mondom; Semmiképpen az egyfzer hirde-
 tet igazfagtúl el ne mozdúlylatok, ha szinte ő maga az
 Romai Papa az hittúl el állana, és ugyan ezen várasban,
 az Luthernek vy tudományát prædikállanais. Mert az
 mit Timotheusnak mondot szent Pál, ugyan azont mi-
 nékünkis keményfeggel parancsoltatotnak ércfűk: *O Ti-*
mothee, depositum custodi: devitans profanas vocum novitates,
& oppositiones falsi nominis scientia; quam quidam promitten-
tes, circa fidem exciderunt. Mond: O Timothee, az nállad le-
 tőtten, meg őrizd: el távoztatván az szóknak szentség-
 telen uyságit, és az hamis nevezetű tudománynak ellen-
 vetésit; mellyet némellyek igírvén, az hittúl el estek. Nem
 monda: El távoztasd az régifégeket: Sőt mikor az uysá-
 gokat el távoztatny parancsollya, kétség nélkül az régi-
 féget iavallya; és mikor az uyságot szentségtelennek ne-
 vezte, az régiféget szenteltnek tartatny akarta. Haso-
 ló képpen ínt arrais, hogy az hamissan neveztetet maga-
 hányó tudományt el távoztassuk, Az az: Hogy mikor
 halljuk az tévelygőknek Isten Igijével való kérkedése-
 ket, az tiszta szent Evangeliomnak hanyását, ne csak ne
 hajollyunk arra való képest, sőt még inkább ez alkolmat-
 lan dicsekedés, gyanúságbannis eycsen bennünket: mint
 szinte szoktúk gyanakodny afféle aszonyembernek tisz-
 tásága felől, az ki mindenűt az ő jambor aszonyfágar
 hannyá-

1. Tim. 6.

Lirinenf.
cap. 26.

hánnya veri: holot az emberféges es szemérmes aszony
állatok, csak az mentég nélkül szűkölködő tisztaságo-
tis, gyalázatnak tarcsák.

Lirinenf.
cap. 27. De hogy ha el kell távoztatny az uylágokat; mit cse-
lekedgyünk tehát, szent Pál? *Depositum custodi:* Az nál-
lad le tóttet,ugymond, meg őrizd. Az az: Azt, az mi te
reád bízatot,nem az mit te találtal; az mit vettél,nem az
mit gondoltál; az te hozzád vittet,nem az te tölled koh-
lottat: melyben nem uyonna szerzőnek, hanem őrző-
nek; nem kezdőnek, hanem követőnek kel lenned. Az
közönséges keresztyén hitnek talentoima, az mely hiu-
ségedre bízatot,nállad maradgyon;mást helyébe ne ves,
egyebeknek azt agyad: Aranyat vöttél bé, kijs aranyat
adgy, nem arany színnel meg festet és írot tudományt.
Ez az,édes atyámfiái, az mit ennyfzer kevánunk az mi
velünk ellenkőzőktől, hogy, mutassák meg az ő tudo-
mányokat le tótt kincsnek lenny; hogy jegyezzék meg,
ez az zálog,kiknek kezek által jutot legyen ő hozzájuk:
hogy ha nem magoktól talált tudományt tanítanak, ne-
vezzenek eggyet,az ki Luther előtt ezt az tudományt hit-
te és tanította legyen,az mellyet ő követnek, es őstán
ilyenképpen merjék az emberekkel hitetny az ő tudo-
mányokat le tótt drága marhának, Apostoloktól származ-
otnak lenny. De ezt nem cselekedték soha, soha ez vtá-
nis nem cselekezik,nemis cselekedhetik.

Im értyük azért,mit kellyen cselekednünk,mikor ő
lálttyuk az Istének csuda itiletit; mikor vészük eszünkbe,
hogy az kevély Fariseus meg vettetik, hogy néha az igen
nagy emberekis meg botlanak, meg esnek.

De őh mely kevesen értik ezeket, mikor kellene!
mely könnyen meg botránkoznak, ha egyebeknek cse-
teket látandgyák! El eset az, az ki nem régen, ugyan

ezen helyből titeket tanít vala; és egynéhány kisdedeknek szívében abból im minémű el rémülés támadá? holot mind az által, az mint immár meg értettük, ha valaki nagyobb, ha szinte ő maga az Apostol, az egyszer tanítot Igazságnak regulája mellől el mēt vólnais; meg mozdúlhatatlan szíunek vastagságával kellett vólna maradny. Ebben pedig, az ki most el eset, annyt találunk, az melyek ellézik az ő cselekedetiből való botránkozás vételt; hogy az efzes embernek, ingyen eszébe sem juthat, hogy ez cselekedetből, csak gyengén meg tantorodgyékis.

Az tudgya, az ki által-láttya szívuink indulatit, hogy nehezen, és mayd ugyan kedvem ellen szállok, az ő rósz erkölcsinek szemetire. Mert jól tudom hogy sok féle ítéletekben esem miatta. Némellyek azt fogják mondany: hogy ezek az Thordai fesslet erkölcsinek ki hirdetési, valami gyalázatot hoznak az szent szerzetnekis, melyből ki ugrot. Találkoznak, kik ezzel az Thordai meg térése nagy akadályt ítilnek vettetny; ugy hogy, ha szinte az meg terésre való szándéka vólnais, az gyalázatos hír neüre képest, le fogja rázny jó igyekezetit. De mikor, az eo esetiből követkőzöt botrankozásoknak el távofztatására fordítom szemeimet; nem ítilhetē ezeket elég-séges okoknak az halgatásra. Mert az mi illeti az szent szerzetnek bőcsülletit: távuly légyen, hogy egy latornak Istentelenségével, meg mocskoltasék az ő szent-sege. Iudas az CHRISTVS iscolajában, mayd anny ideig lakék, az meddig Thordanus az szent Ferencz szerzetiben; az mi Vrunknak tanítását halgatta; csudatételit láttá; hirdette tudományát; és talám az töb tanítványokkal egygyüt, őrdögötis űzöt; végre el adá harmincz garafon az ő Vrát, és kétségben esvén, meg foytá magát. Szent Péter az víz hátán jára; az Thábor hegyén az Atya

*Luc. 10.
vers. 17.*

Istennek szavát, az ő szent Fiáról bizonyfág tételét hallotta; taméntalan csudáit látta üdvözítőnknek; oly nagy tudománnyal fel ékefttetet vala, hogy az CHRISTVS Vrunk mondása szerént, az Atya Istennek minden titkait meg tanulta vala: mégis, egy leanyzónak szavára, az Christust nem egyszer, s nem kétszer, hanem harmadszor is meg tagadá. Vallyons ezzel az Christus iskolája, az Keresztyének győlekezeti gyalázatos lóné? Nylva, ha az mi Vrunk nem szégyenlette, hogy az ő barátinak, es fiainak eseti, az világ tuttára jutot: az szent szerzeteknek sem következik abból gyalázattyok, hogy az kik hivatallyok szerént nem járnak, sok gyalázatos vétkekkel meg terheltetve, ki okádtatnak, es mint az tiszta tengerből az dögök, ki hányattatnak. De ezrül mayd többet szóllyunk, tanításunknak második részében.

Az mi pedig illeti az Thordai személyét; azt minden ember által láttya, hogy egy embernek kárát, mellyet ő maga, ha akarja, el távoztathat, nem kel néznyi azkor, mikor az több ártatlannak kára, és botránkozása következik. Es, hogy ha ez világi dolgok bannis, midőn valaki hamissan meg akar patvárkodásival nyomorítani, szabad excipiálny ellene, és az törvényben őtet meg gyalázný, hogy így el vésűk magunkról; mentűl inkább az lelkek veszedelmének el távoztatásáért, szabad ezent cselekedny? Es, ha az Vr Isten tellyesféggel el nem vetette Thordait szemei elől, hanem még valaha szent kezeivel szűvét meg illeti; ő magais örűlný fogja, ha az ő világ szerént való gyalázattyával, sok emberek botránkozása el távoztatik. Végezetre, ha nem szégyenlette szent Pál, hogy az keresztyén hit ellen való dűhös kódéjét, az szent István halálában részes vóltat, szent Lukács fel jegyzette; sokkal tűrhetőbnek itilheti Thordai Iános.

sis, hogy az ő eszeveszvet erkölcsének alkolmatlanfágát nap finyre hozzuk. Mert ugyanis semminémű szóval, vagy írással, nagyob gyalázatot mi nem hozhatunk az ő fejére, annál, az mellyet mostany cselekedetivel nyert magának. Mindezekből pedig, könnyen ki feshelhet; ha igazán magában bé tekint, és Istene előt meg gondolván vétkét, az igaz pœnitentia tartás által meg békéllik az ő mennyei szent Attyával.

De térjünk az el kezdet dologra. Es hogy sommában foglallyam szavamát; őtt nagy Okok vetik előmben magokat, az mellyekért, egy értelmes emberis, meg nem haborodhatik, 's meg sem botránkozhatik az Thordai cselekedetiből.

I. Imillyen: Az vagy idején, és fokkáig végezte, 's régen el értette Thordai, hamisnak, és az igazságtúl mesze járónak lenny, az Catholica, Közönféges keresztyény hitet; és attúl el tavorázfra való alkolmatofságot régen keres, most pedig jó modgyával nyvytot ezközét, örömmel kapta: Vagy pedig, hertelen való réműlettül, haborodástul, fel indíttatván, követte az habahurja tanácsot. Hogyha régen ismérte az Romai hitnek tevelygéfit, balvanyozásit; és mindazáltal lelke esmérati ellen tanította; az kiket lehetet, arra haytot; és soha nem intétte azokat, az kikkel egyűt vólt, az kiket az előt vastagítot az Catholica hitnek alhatatofságába: Thordainál embert latrabbat, Istentelembet, és lelki isméretben veszt súllyettebbet, semmit nē gondolhatny. Es az ki felől nylván lészén, hogy ilyen nagy dologban, ily fokkáig, ilyen meg általkodva csak tettetesén, és szín mutatásal vólt az Barátok közt; annak kellé valamit hinny? Alicsyuké, hogy igazán azt mondgya mostis, az mi szívében vagyon; hogy ebben az Isten félelmének valami szikrája maradt? Oh

I 125

mely alá való dolog az kerefsztyénfég, ha kerefsztyén-
azis, az ki ilyenképpen tettet, titkol; ha az haláltúl való
félelem miat, mellyet az mártýrok nagy szomiú kivan-
fággal kereftenek, tetteten és külső színel, az balványo-
zo Isteni tisztelethez hozzá nyulny szenved? Hogy ha
pedig hertelen való félelemtúl, avagy elmének bús indu-
lattyátúl vífeltetvén bolyokáskodot; ígyis semmit nem
kell neki hinny: Avagy azért, hogy ilyen hertelenféggel
meg változtatta, az mit régtúl fogva tanítot vala: Avagy
hogy, az előt való nap, mellyen lótt ez változás, és sok az
előt való údókben, mindennapi részegféggel alkodtatot
ez más formára való változáshoz. Mintha az Vr Isten az
dősölést, és az út mutató részegeskedést kívánta volna
az Apostoloktól, minek előtte az szent Léleknek mu-
ftyát ő beléjek öntené: mint ha szent Pál, Isten kezétől
illettetvén, nem harmadnapi éhséggel, hanem hetetfza-
ki dobzodással, alkodtatot volna az kerefsztyénféghez
való hayláshoz. Nem ezt cselekedte bezzeg Veresmar-
thi Mihály, az Comjati Prædikátor. Mert minek utánna
mennyei fénytől megvilágosíttatván, meg kezdé saydí-
tany az ő vallásának kétes vóltát, hogy valamit lelke is-
méreti ellen ne tanítana, az Prædikallástól meg szűnék:
és miért hogy az természetnek indulattya arra vífzi vala,
hogy az minemű uallásban születet, és nevedet volna,
abban meg maradna; Púspók nevet hamissan vífelő elöt-
te jaróját, és az több Prædikátoroknak egész gyölekedze-
tit, szavával, irásával, mind jelen, mind tavuly-letében,
meg kerefé; sőt fölötte igen untatá, erőlteté őket egész
esztendeig, hogy az ő tölle elő adot nehezégeket néki
meg feycfek. Es noha által látná, hogy amazok csak te-
továznának, és az lappangásra reytekeket keresnének,
mint az nap finy előt az baglyok: mind az által, egész esz-
tendőt

tendőt tölte az szüntelen való olvasásban, böytölésben, imadkozásban, míg nem osztán jobban az szent Lélek-
től meg világosittatván, ugyan azon napon, mellyen,
Thordai magát el szedte, régi tevelgésinek ellene mon-
da. Ezt kell vala Thordainakis cselekedny, ha vőtte vól-
na eszében hogy ő Istentől indittatik, és nem attól vi-
tetik nyakra főre, az ki villám keppén vettetet az ég-
ből alá.

Ha kérded, micfoda légyen itt az én értelmem? Hertelen való indulat ragadasától, avagy fok idei elmel-
kedés indítása viseléséből itélemé hogy el hasonlot, és
az hámból ki hágot légyen? Meg mondom nyilván. Alí-
tom azt, hogy belől régen meg veszet volt ugyan: de
mindaz által, nem itilem, hogy ez az ő meg futamodása,
ebben az időben lótt volna, hogyha őtet, mint osztan,
meg mondom, tött gonofzfágának félelme nem eszte-
kelte volna. Miért gyanakodgyam az ő régen meg veszet
elmejének fekélye felől, oka ez: Az ország gyölésekor,
melyben az mi kegyelmes Kiralyunk meg koronáztatot,
hivatot volt ide Pósonban Raczkóvi Ambrus, ki az Bo-
cskai üldözésében az tömlőcznek nyomorúfagit, és az
csepegetést né szenvedhetvén, az igaz Keresztyéni val-
lástól el szakadot volt: és azért is hivatot volt, hogy itt
Prædikállana. De minék utánna, gyakrabban szólván
velem, tetovazással az Prædikállást rólla el harította
vólna; az igaz keresztyen Anyaszentegyhaz taborában
való meg jövését esküvéssel, fel fogadá: és ezrül tulay-
don kezével Deákul írt levelét nekem adá, mely mostis
kezemben vagyon. Végre monda egykor: Az Istenért
Vram, reá vigyázzatok az Thordaira, Mert én velem még
bátran beszélnek az emberek, mint ha ugyan ő párt yok
vólnék: és egy fő ember (kit megis nevezte) titkon, nagy

I 125

örömmel azt mondá , hogy kevés üdö fordulása alatt, Thordai Luther Prædikatorrá léfzen. Ezeket én, az kiknek illet, meg jelentettem; és vegtére, ugyan ő magának Thordainakis. Ezt pedig az én vélekedésemet , hogy Thordai fokkal az elõt meg rothat légyen belõl; igen állattya amaz ő el hasonlása, mellyel az Calvinistákhoz pártolt volt Gyöngyösön, kit mayd elõ beszéllek. Es azis támasztva itéletemet, hogy fokszor, midõn vétkeiért meg akarták büntetny az Claftromba, nylván mondotta, hogy ő Eretnekké (mert így szólott) léfzen: sõt az el múlt gyöléskoris fenyegetõdõt, hogy ő Palatinus Vramhoz mégyen. Kicsyoda hidgyen azért valamit, az illyen szemtelen embernek, ki azt az hitet, melynek el hagyafárúl gondolkodik vala, enny ideig, illyen nagy igyekezettel tanította? Mert én, az Istent támasztom bizonyfágúl, és az utolsó itületnek napiára appellálok, az holot minden szívnek titkai nylván léfznek; hogy ha ezt az hitet, mellyet vallok, hamisnak itilném; ha szinte tudnám is azt, hogy koncziul konczi, izrül izre vagdálnátok; ugyan ezen órában, ezen helybõl, nylván hamisnak mondanám.

II: Ok; vétetik az ő örökké való álhatatofságából az egy változó álhatatlanfágban. Mert ha jól emlitem, egy heján harmincz esztendeje, az miúlta Thordait én ismértem: és soha egyébnek álhatatlanfágnak laptajánál, Tátozhosis fölöttéb való tündérfégnek nyughatatlanfágánál, nem ismértem ő benne.

Hadgyuk bár hátra az egyéb régi tétovazásit: csak Papsága után való vandorlásinak egy kis részét tekintsük meg. Erdélyben egy kis boszúfágból, az Christus tagadókkal kezdet vala czimborálny, és szegõdny; hogy ha jó fizetést adnának, közikben állana. Nagy fok ptrúsógetéssel, és edes beszéddel verék ki fejébõl, az rosz igyekezetet.

kezetet. Az után az Erdély haborúban, ide ki szakadván,
ez előtt tíz esztendővel, Baráttá lön: és en előtttem öröme-
ben sírva adot halákat az Istennek, hogy őtet ezre vezér-
lette. De mivelhogy nehéz az rókát az tyuk ételről el
szoktatny; hamar ki öltözék az csuklyából. s tekintem.
Thordanusunkat, tehát Nagyszombatba Prædikál. Okát
metamorphosissának kérdettem: és minthogy az szököt
szólga gonofzt mond Vrára, nem tudom kikre panaszol-
kodék. Szombatba mint viselte magát; meñy bút, gondot
adot az Fiscálisnak, latorfágival: nem szűkség elő hozny.
Az tudva vagyon, hogy egy Calvinista embernek azt igír-
te, hogy ha leányát néki adgya, mindgyárt az Calvinista
Prædikátorfágra adgya őis magát. Fel vővé Tátosunk má-
fodszor is az szent Ferencz öltözetit: de szörét nem erköl-
cét változtatá meg. Azért ismét tűnék egyget; ismét ki
ugrék az szűrből. Végezetre, mivelhogy *Omne trinum per-
fectum*, harmadszor válik el az dolog; ismét Barát ruhá-
ban öltözék. Nagy hamar vizsontag meg úté az inát, és
először csuklyás Calvinista, annak utanna kápás Lu-
therista lön. Mert ez előtt három esztendővel, mikor alig
töltötte volna el apród esztendejét az szerzetben; Gyón-
gyósón az Calvinista Prædikatorhoz, és Iscola mester-
hez folyamodék, és magát közikbe hitese társul adá. De
miért hogy többire az egész város Catholica; az Bará-
tok, félelem nélkül az Calvinista Mesternek hazára me-
nének, és az csuklyás Calvinistát, erővel el hurczolák. Az
Calvinisták látván, hogy ilyen tettetes martaléktúl meg
fosztatnak; az Törökhöz folyamodnak: kívánnyak, hogy
nékiek az el ragadot prædat ki adgyák. Mi léfzen tovab?
Törvény széket ül az Török. bizonyitták az Calvinisták,
hogy Thordai magát ő hozzájok adta; az ragadhatatlá-
nis volt: hanem Thordai, az ki ismét meg fordította vala

I 125
az kázfát, és ebelkedését meg esménylette valá, azt mód-
gya, hogy ő akkor részeg volt; (ugyanis, az borban lakik
az igazság) de mostan, más értelemben volna. Helt ad
az Török ez mentőgnek, és így, nem annyéra az Isten
hivatallya, mint az Török parancsolattya által, vissza to-
lyaték bátyánk az Claftromba. Miért hogy pedig ez do-
log, gyalázattal rakva vala; fokkáig Thordai Gyöngyöfön
nem maradhata: az Barátok sem kedvellik vala, mert az
Váraftis öszve köszörülte volt az Barátokkal. Azért el
hozák onnan, és mayd három esztendeje, hogy ez szé-
ben állattaték Prædikállany. Akkoris sokan szugolód-
tak, és fápolódtak, hogy olyan hamar Prædikáló szé-
ben helyheztenék, az ki nem régen az igazságot meg
tagadta vala. Ez illyen nagy álhatatlanfág, engedie hogy
valaki nagyra bocsfúllye Thordainak vagy el távozását
az hittől, vagy meg térését? Ha meg marad három esz-
tendeig az mostany állapotban, ám bár dicsekedgyenek
akkor az Atyafiak, mert az eo álhatatlanfágának *Clima-
cticus* esztendeje: az hármát meg né haladgya, ha ki nem
vészik aszonyoméek erkölcséből.

III: Ok; vétetik amaz ő gyakor részegeskedésiből.
Mert ugy annyéra kedvez valá torkának, és hasának, hogy
ugy állana el osztan az részegségről, ha nem volna mit
innya. Nagy Bodog Aszony nap estin, sőt az előt való na-
pokonnis, hogy mindén nap szüntelen részeg lótt légyen,
az Diószegi Tisztartótól hallottam. Es így osztán, mi-
nek utánna mint egy bornak uy kereztsegével, minden
jamboróságát le mosta volna; végre Nagy Bodog Aszony
napján, az Luther taborába szökek. Igaz dolog, hogy az
szent Ferencz szerzeti soha el nem titkolta, sem fenyték
nelkül ő benne az részegséget nem hadta; hanem sok
büntetéssel szabolászta: de az kúvaszból szalannát nem
csinál-

csinálhatny, akár mint percellékis. Am meny el velle;
és csudálljad esetit anak, az kinek lelke, az bortul tellyes-
séggel el borítva vala. Vadnak mostis jelei az ő részegfégi-
nek az Claftromban: vadnak az aytókon vagdalási, mel-
lyeket részegségébé hagyot; kergetvén, és halállal fenye-
getvén az Barátokat. Es Proféta nem vagyok; de naggyal
érjem meg, ha ottis meg-nem ünnyák, meg nem utállják,
az hol vagyon; mert oly éktelē dolgokat cselekedet gya-
kran bolondságiban, hogy semmi egyéb rédbéli emberek
el nem tûrhatték volna, az szegény Barátok nagy patien-
tiájok kívül, kiken, mint egy Isten ostora, ugy volt Thor-
danus. Azt csudálljamé azért, hogy el eset, az kinek min-
denkor borba úszot lelke? Nagy vétek az részegség, és
ezt szent Pál az gylkofsággal, az paráznasággal, egy kar-
ban szamlállyá, egyenlő képpen pokolra itéli. Szent A-
goston pedig, azt méri mondany; hogy az részegség
egyedül nem jár, hanem mindenkor bokroson tódúlnak
az töb vétkeekis utánna. Az egyházi tanítóban pedig,
ugyan gyalázatos vétkeekis, az részegség. Azért az mely
Barát, vagy Pap, azra jut, hogy se az Isteni félelem, se az
emberek gyalázattya, meg ne tarcsák az részegségtül;
kétség nélkül, az titkosb vétkeket inkább nem igyekezik
el távoztatny; es így, igen kúnyú az veszedelemnek grá-
dicán aláb aláb szállany, mind az utolsó veszedelemig.

IV: Ok; vétetik az ő fel fuvalkodot elmjének da-
gályos kevélységéből. Tudgyák azok, az kik velle barát-
ságossan éltek, magának, és az ő dólgainak, minémű csu-
dalója; egyebekenek pedig, minémű meg utálója lôt lé-
gyen. Es hogy az többirül ne szóllyak; egy néhány nap-
pal párt útése elôt, egy Vr elôt kérkedet velle, hogy ôter
Romában szent Irás tanító Doctorrá tötték: Láttam,
két rédbéli bolond kéz írásátis, melyben ugyan azon,

Gal. 5. v.
21.
1. Cor. 5. v.
11. cap. 6.
v. 10.
August.
lib. 4. de
Bapt. c. 20.

I 125
Doctortággal dicsekedik, és fitogattya magát. Maga ha az szamárt Doctorrá tótték; őtetis azzá tótték. En hozám ki, ugy teczik, Romából Græczig; és tudom bizonyal, hogy még csak az tanuló ifiak közt, az Theologiának apród esztendejét sem tóltótte jó módon el. Ha pedig meg meri nevezny, ki tótte őtet Doctorrá; mely Vniversitásban űlt az Doctori székbén, ugyan azon Vniversitástól hozatok bizonyfagot ellene, mellyel arczúl veretteffék. Azt én fülemmel hallottam, hogy mikor prædicatiojában az szent Irásnak mélyeb dolgairúl szólott; oly temérdek tudatlanságokat, és tévelygéseket eytet, hogy gyakran nagy szégyennel kellett el mennem. Hanem, egy néhány Prædicatiót kapdosot imit-amot; és ez három esztendő alatt eszembe vóttam, hogy csak azon egy únomba ment el; mindenkor inkább az tavalyi Prædicatiót, ez idénis elő kapta. Es fogják reá az Lutheristák valami derék dologra; s meg láttják, hogy Thordai azt sem tudgya, mi légyen szűkféges, az mély tudományu bölcsfégehez. Es, ha az kősség más itéletbe vólt felőlleis: de az Istennel bizonyítom, hogy soha én külömb vélekedésben nem vóltam. Holot azért az Kevélység, minden úy tévelygésnek szűléje: kicsoda csudálkozzék rayta, hogy az ki eset az Keresztyéni hitnek regulajából, az kiimmár az előt kevélységével, az Keresztyényi egygyűűségből kiment vala?

V. Es utólsó Ok; vétetik abból az alkolmatosságból, mely őtet utólszor az romláfra doblotta. Mert minek utánna nem elegendet vólna, az borban való bé zabállódással, melyben bujaság vagyon: egyéb illetlenségekbeis (ugy értem) az Clastrom kivúl, kedvezet testének. Es, ha elő akarnók hozny, az Colosvárbéli Oo-várban történt historiákat; Az Nagyszombatba eset comædiákat: vólna mit

mit mondanunk. De mind ezeket, inkább akarom hogy mástúl ércsék az emberek, hogy sem én töllem. Nem-is illik, ez szent helyt meg förtőztetny, afféléknek elő be-
szállásával, mellyek, hogy csak meg említessenek is az *Ephes. 5.
vers. 3.*
Keresztyének közöt, nem akarja szent Pál. Minek utan-na azért, gonosz hír kezdet volna Diószegen futamodny Thordairúl; és immár készüléshben volnának, az kik őtet viszá hoznák, és érdemlet büntetéssel meg büntetnék: meg érezvén az fáfrány illatot, ki ugrék az hámból, az járom szeget ki töré, mint az délczeg bika: és az test hizlalásra termet szabadságra, hanyat homlok fura.

De lásd, az fok részegeskedés, mire viszi az embert: az ördögi társaságnak szövetségére taszították végre Thordai. Mert egy titkos ládácskája volt néki, mellyet az Clastromban nem mert hadny, mikor Diószegre me-ne: Azt mostan, az ő el pártolása után, fel találván, meg nytották, és abban titkos ördögi bájolósnak, mind nyomtatot, s' mind kézzel írot könyveit találták. Es noha gondolhatná ember azt, hogy mint régen, az Apostolok lábaihoz visznek vala az meg térők, efféle vi-
galódható könyveket; azonképpen vitték légyen ő hoz- *Actor. 19.
vers. 19.*
záis ezeket: De mikor figyelmeletben gondolkodom az ő szilid társalkodásárúl az ördöggel; fokkal külömb vele- kedést szerez szivemben az el reytetet könyveknek drá-ga marhája. Mert, im ollyat beszéllek, mellyet én magam, tulaydon füleimmel hallottam az Thordai szajából. Mi-dön egy nap hozzá bé tértem volna, és fordult volna be-széd elő, az ördögnek gonoszságárúl, gyönyörűségesen, és mint egy dicsekedőlen kezdé beszélleney, hogy gya-kortá járogatnának ő hozzá az ördögök: és egyszer (ugy-mond) nyilván, finyes nappal, láthato ábrázatban, két gyermek jöve ide; az egyik itt (és újjával mutattya vala

az helyt) : az másik amot üle le: és mikor az Mahomet Alcorannyát elő vötték volna; sok okokkal, és nyájassággal kezdék azt velem el hitetny, hogy azt, ugymint az többinél bizonyosb tudományt, venném. En pedig, mikor csak az ő beszélléseis borzadna hájam, kezdém tudakozny; ha, Nem félté? es osztán; azoknak mit felelt légyen? Azt felelé, hogy ő semmit sem félt, hanem csak ezt mondotta: *Ah; rosz marczonák mit beszélték?* En, mikor csudálkoznám ezen az lágy, és nagy esmeretfégnek nyájas feleletin; eléb méne benne: hogy, Mászor ment ő hozzá egy Vr őrdög; sok szolgálta utánna; és az helyre, melyet mutat vala, le ült; es bő beszéddel intette őtet, hogy az Barátságot hadná el, és lenne Calvinistává. En ismét kérdeztem: Ha reszkető szíve dobogotté? Ha az hideg veríték ki vertejé? Ha kereszttet homlokára vetetté? ő tagadgya, hogy valami effele lött légen. Es én, el utálván az őrdög barátságával meg förtőszteret céllát, el menék; és soha az után cellájában bé nem léptem. Ezen kiűl, szájából vöttem egy ifiúnak, az kit ugyan azon őrdöngős könyuből, melyet most meg találtak, meg akárt tanítany az őrdöngőségre. Es aztis velle edgyűt lakozó embertől érttettem; hogy csak nem régen, az cellájában holt szénnel circalmot csinált az padimontomon, és az őrdöngős könyuből az őrdögöt hitta: Látván, hogy nem jőne; azt alítá, hogy valami szent könyvek vannak cellájában, és azért nem mér az őrdög elő jőny. azért szent Agostont, es az több szent könyveket, az cellájá eleiben haigálta, és ot még tapodta. Az után az Alcorant, és az őrdöngős könyvet, feje alá rakta, ugy fekűt az holt szénnel irt circaliumba. Végre el jöttek az őrdögök; es Thordai meg reműlvén, ki az czellából; Az kitűl legelőször nagy reműlve segítseget kért, annak szájából vöttem az dolognak

nak folyását, és szemébeis meg meri mondani: De mint
hogy néha, vagy az bor, vagy az Canicula, megis ütötte
fejét Thordainak; azt alították az iámbor szerzetesek,
hogy ezeket eze nélkül mielte. Ez azért az mi kényszerít
hinnem, hogy az ördögös könyvek, nem voltak ő nálla
semmi nélkül.

Hogyha annak okáért, sem amaz nagy oszlopoknak,
Origenének, Tertullianusnak, romlása; sem szét Pálnak,
sem az mennyei Angyaloknak praedikációja, az egyfzer
meg erőssítetet igazságot meg nem hamisíthattya, és
az mi elménket azoknak meg né kell haborítani; meny-
vel kevesebbé indulunk meg ennek esetin, az kiben va-
lami kiváltképpen való, semmi nem volt, az latorfágo-
kon kívül: hogy nagyobb csudának látsék az énnéké, hogy
annak az szerzetnek szentsége, az melyben forgot, az ő
romlását ilyen sokkáig vontathatta legyen. Nemis az
Luther vallásnak hatható volta, és ereje teczik itt ki; ha-
né az Thordainak mindé jofzágos cselekedeteknek sege-
delméül meg fosztatot elméje. Mert az mint igen igazán
módotta Tert: Mint szinte, ugymód, az baynakoknak via-
dallyábá, gyakorta né azért leszé valamely győződelmes,
hogy igé erős volna; de miért hogy annak az ki meg győ-
zetet, semmi ereje nem volt: Nem külömben, az eretnek-
ségekben, némellyeknek erőtlenségéből vagy az, hogy
erősek, semmi erejek nem lévén, ha jó erős hitre rohan-
nak. Szabad azért nekem is azt mondanom az mit szent
Cyprianus, es Tertullianus mondanak. Az polyvát, né az
buzát ragadgya el az szél: az meg rögzöt gyökéren állapo-
dot erős fát, le né ontya az fergeteg: örülnünk kel mond
Cyprianus, mikor el szakadnak az Ecclesiátul az illeté-
nek, hogy az galambok, és az Christus juhaj, az ő döggle-
tes szövevségekkel meg ne sérűdgyenek.

*Tertull.
Prescrip.
cap. 2.*

*Cypria. de
unit. Eccl.
n. 30.
Tertull.
Presc. c. 8.*

De ideje immár, hogy ez mái tanuságunknak másod-
dik részére térjünk, és meg mutassuk rövideden (mert az
űdő el múlt) mi csoda hasznát, és lelki eppületet kellyen
venniék az híveknek az híres embereknek esetekből. Az
el veszendőknek kétség nélkül ártalmasok, nem csak az
egyebék eseti, de még eppületiis; Mert mint az pook, és
az mérges kigyó, mindenrűl mérget széd, az méhecske
pedig az ízetlen fűuecskekrűlis édes mézet rak: Azon-
képpen, az híveknek, mindenek javokra szolgálnak; az
gonoszaknak pedig, veszedelmekre. Es az illyetén gono-
szakrűl szól sz: Agoston: Mi végre űlnek ugymond, ezek
egyébrel, és mi csodán inceselkednek egyében, hané hogy
ha valamely Pűspók, vagy Pap, vagy Barát, vagy Apácza el
esendik, az többitis mind ollyannak hidgyék lenny, noha
mind ki nem jelenhetnekis: Mind az által, még őkis, ha
hazaságbeli aszony az paraznaságban találtatik, sem fe-
leségeket el nem vetik, sem Annyokat. Gonoszak és igen
vűsza fordűltak azért azok, az kik mikor némely Egyhá-
zi embereknek véletlen vétkeket látták, avagy hallák,
az többitis mind hasonlónak lenny gyanűtták. Nem
vetik szemeket enny sok szentekre, mind cűyuda rételek-
kel, mind tudománnyal, és martyromságokkal tűndők-
lókra, hanem csak oda néznek, az hol szemetet látnak
az szép házban. Nagy szép szókkal, és bűlcs értelem-
mel írja szent Agoston, hogy miképpen az Anyaszent-
regyházban, ugy az szent szerzetekben, elegy vannak az
jók az gonoszakkal; Es azt nem kel itűlnűnk hogy ez vilá-
gon oly gyűlekeűzet légyen, melyben gonoszak ne legye-
nek, de az gonoszak terhét, el kel sokkáig viselny, varny
kel, próbálhy kel, mert meg jűbbűlnak gyakran az kik
eléb el veszteknék lácűának valá. *Malos, neceffe est primò to-
lerare, ne forte non corrigantur, nec excludi facile possunt, nisi prius
fuerint*

Ró. 8. v. 28

Augustin.

Epist. 137.

Aug. in
Psalm. 99.

fuerint tolerati. Qui fit desertor tam sancti propositi, & reus voti non reddit; cum inde exierit, fit vituperator & maledicus, & dicit ea sola, quæ quasi se pati non potuisse asseverat, & aliquando vera. Quales illi? Invidi, & litigatores, avari. Ille illud ibi fecit; & ille illud ibi fecit. ô male, quare taces bimos? quos tolerare non potuisti jactas; qui te malû toleraverûnt taces? &c. Es egy szóval, az bizonyos dolog, az mit másút, ugyan ezen szent Doctor mód, hogy igé vélte találatnak szétebbek, és jámborbak azoknál, az kik Istenefél élnek az Clastróban: de vizontag, az gonoszfélságban el általkodottabbak sincsenek azoknál, az kik az Clastromokban el esnek: Miképpen azért az leremias latafában, az Isten két kofárt mutata az ô templomába, az eggykbé igen jeles, az másikban igen poshat fűgék valának; Azonképpen kel az emberek rûlis gondolkodnunk, hogy az téplomban Istennek szolgáló szerzetesek közt, sem heuh, sem hideg né lehet az ember; hanem az ki jámborfélságra adgya magát, ugyan valóban jámbor; az ki pedig tétovázny akar, ugyan mélyen bé gázol az latorfélságban. Ezt azért által értvén, egy ember gonoszfélságából, az tób jámborokról ítéletet ne tegyünk; és az szerzetben történt képtelē eseteket, ne tulaydonicsuk az szerzeteknek, hanem annak, az ki hivatállyát farbá rúgván, az Istének kemény ítéletit érdemli, hogy czégéres és gyalázatokkal tellyes esetekre eresztessék háladatláfsága miat. Midôn azért az választottak, és az Isteni titkoknak vizsgálában gyakorlottak, látnak effelē eseteket, az Sz: David mondála szerént, meg tekintvén az boszú állást, az ô kezeket meg mossák az bûnösnek verében. Az az, egyebeknek romlásából eppülnek, tisztúlnak bûnókról. Ez pedig két képpé szokot leny. Elsőbē, Meg emlekeznek arról, az mit az Apostol mód, hogy azok, az kik az jó lelki ismérteket elvesztik, az kik lassan lassá vétkekbé esnek, és az meñyei

*Augustin.
Epist. 137.
Exemplū
in Mops-
nesteno, bis
Monacho
Sozom. li.
8. cap. 2.
Baron.
Ann. 328.*

*Jerem. 24.
vers. 1.*

*Psal. 57.
vers. 11.*

dol

1. Tim. 1.
vers. 19.

Rom. 1.
v. 21.

Ecclef. 19.
v. 1.

Osé. 5. v. 1.

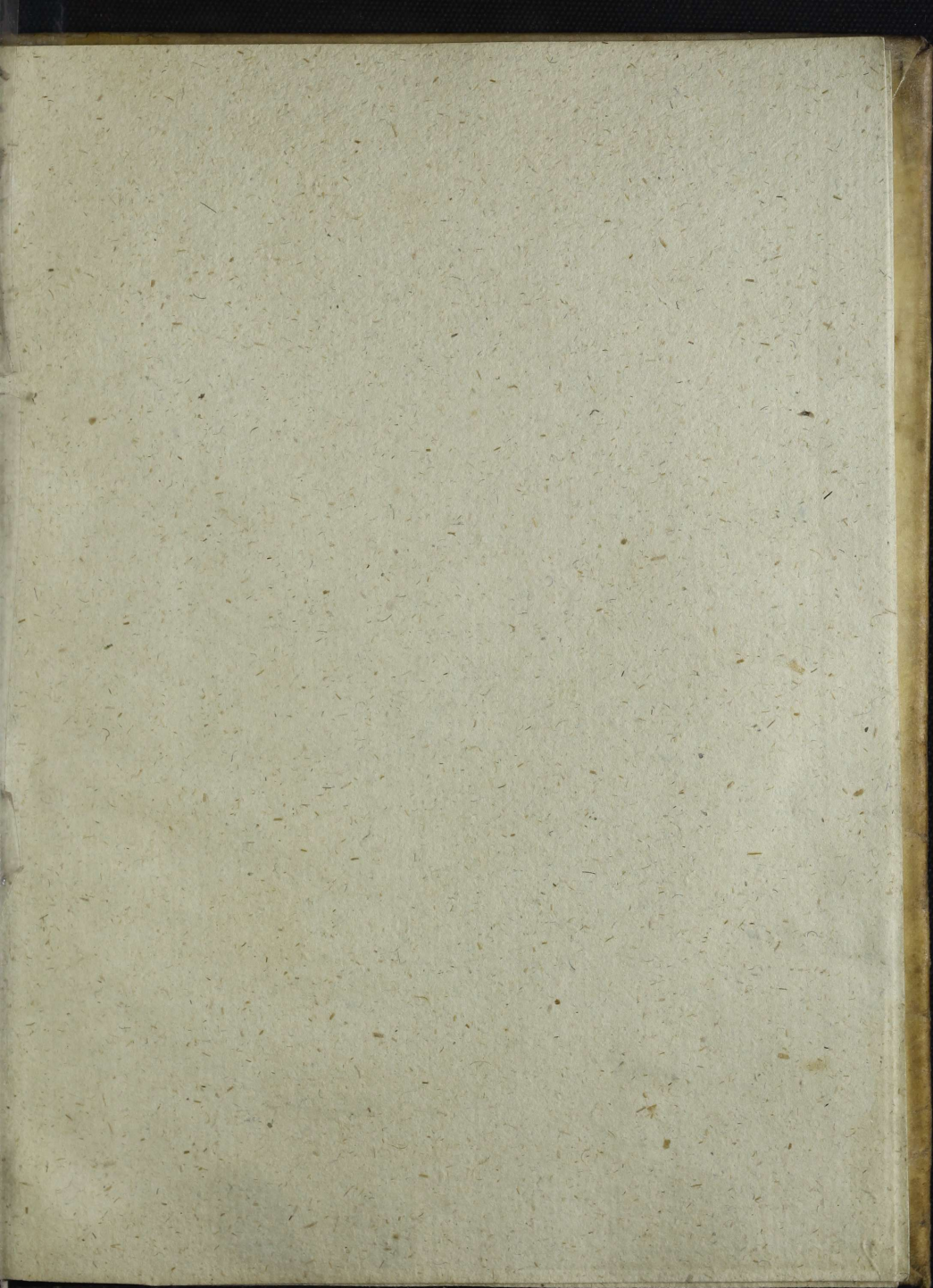
Iob. 34. v.
30.

dolgoknak jó ízű voltának erzését elvesztvén; lelkeket az földhöz és vérhez csatoltyák; apródonként, hiteknek hajójátis el rontyák. Mert ez, ugymöd Sz: Pál, az Istennek igazságos büntetése, hogy az kik meg esmérík az Istent, de ugy nem dűcsóítik mint illenék; el fordúlt értelemre adatnak, lassan lassan aláb aláb esnek. Es ez gondolkodással serkentik magokat az hivek naponként, nagyob nagyob nevededésre az jóbá; és azokat az vétkeket, az melyek kűdedeknek és naponként valóknak láczanak, nem tarttyák semínek, tudván hogy azok, az kik meg szokják az kűded fogyaikozásokat; apródonként, mindē eszben való vétel nélkül, aláb való állapatra jutnak, és nagyobbakban esnek. Másodszor. Mikor az tanítók esetit lárttyák az választottak; magokban szálnak, és nē annyéra gondoltyák az más emberek vétkét, mint az magokét, mellyekkel az Isten haragját, és oly Tanítókat érdemlertek, kik, az mint Oséas Proféta mondgya, tórré és megvetet halóvá lóttek. Mert bizony dolog az, szerelmes atyámfiai, hogy ha mi ugy rēdelnők az mi életűnket, az mint kellene; Az Istenis, az ő szíve szerént való Tanítókat támasztana. Mert, az mint az Iras mōdgya: Az Istē, az népnek vétkejért, azt cselekefszi, hogy szín mutató uralkodgyék; az az, az népnek vétkét bünteti Istē, mikor gonoszakat és tisztekrűl el feletkesztekét enged lépni, vagy az világi fejedelēségekre, vagy az Egyházi tisztekre. Annakokáért, cselekedgyűk ezt atyámfiai; Az egyebek, veszedelme, tégyen minket eszessekké, vigyazókká; és mint szinte az kik az scorpióktűl meg maratnak, ha ugyá azonokat az sebre dörgölik, ugyan azon mérges állatból orvóságot vésznek: Azonképpen miis, az mas esetiből eppűllyűnk az údvósségre; Kit engedgyen az tellyes szēt Háromság, az Atya, Fiú, és Sz: Lélek, egy bizony Isten.

A M E N.

KMK

